NN 7/2019 (22.1.2019.), Odluku o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Talijanski jezik za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj

MINISTARSTVO ZNANOSTI I OBRAZOVANJA

142

Na temelju članka 27. stavka 9. Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (»Narodne novine«, broj: 87/08, 86/09, 92/10, 105/10 – ispravak, 90/11, 16/12, 86/12, 94/13, 152/14, 7/17 i 68/18) ministrica znanosti i obrazovanja donosi

ODLUKU

O DONOŠENJU KURIKULUMA ZA NASTAVNI PREDMET TALIJANSKI JEZIK ZA OSNOVNE ŠKOLE I GIMNAZIJE U REPUBLICI HRVATSKOJ

I.

Ovom Odlukom donosi se kurikulum za nastavni predmet Talijanski jezik za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj.

II.

Sastavni dio ove Odluke je kurikulum nastavnog predmeta Talijanski jezik.

III.

Početkom primjene ove Odluke stavlja se izvan snage:

– Nastavni plan i program za osnovnu školu koji se odnosi na predmet Talijanski jezik objavljen u »Narodnim novinama«, broj: 102/06,

– Nastavni plan i program za stjecanje školske spreme u programima jezične, klasične i prirodoslovno-matematičke gimnazije koji se odnosi na predmet Talijanski jezik, a donesen je Odlukom o zajedničkom i izbornom dijelu programa za stjecanje srednje školske spreme u programima opće, jezične, klasične i prirodoslovno-matematičke gimnazije, klasa: 602-03/94-01-109, urbroj: 532-02-2/1-94-01, Zagreb, 2. ožujka 1994. (Glasnik Ministarstva kulture i prosvjete, 1994.),

– Nastavni plan i program prirodoslovne gimnazije koji se odnosi na predmet Talijanski jezik, a koji je donesen Odlukom o nastavnom planu i programu prirodoslovne gimnazije, klasa: UP/I-602-03/03-01/0115, urbroj: 532-02-02-01/2-03-2 od 2. prosinca 2003. godine.

IV.

Ova Odluka stupa na snagu osmoga dana od dana objave u »Narodnim novinama«, a primjenjuje se za učenike 1. i 5. razreda osnovne škole i 1. razreda gimnazije od školske godine 2019./2020., za učenike 2., 3., 6. i 7. razreda osnovne škole, 2. i 3. razreda gimnazije od školske godine 2020./2021., a za učenike 4. i 8. razreda osnovne škole i 4. razreda gimnazije od školske godine 2021./2022.

Klasa: 602-01/19-01/00026
Urbroj: 533-06-19-0005
Zagreb, 14. siječnja 2019.

Ministrica
prof. dr. sc. Blaženka Divjak, v. r.

KURIKULUM NASTAVNOG PREDMETA TALIJANSKI JEZIK ZA OSNOVNE ŠKOLE I GIMNAZIJE

A. SVRHA I OPIS PREDMETA

Kurikulum nastavnoga predmeta Talijanski jezik temelji se na suvremenim pristupima učenju i poučavanju stranih jezika i donosi promjene, uvažavajući kvalitetne ideje nacionalnih obrazovnih dokumenata koji su mu prethodili. To je prvi predmetni dokument koji obuhvaća osnovnu i srednju školu, odnosno cijelu obrazovnu vertikalu. Ključna promjena koju

donosi kurikulum nastavnoga predmeta Talijanski jezik jest odmak od dosadašnjih nastavnih planova i programa. Kurikulum nije nastavni plan i program, temelji se na drukčijim postavkama i tako mu treba i pristupiti.

Promjena koju kurikulum donosi ponajprije je konceptualna; umjesto preciznoga navođenja sadržaja koji se u pojedinoj godini učenja i poučavanja jezika moraju obraditi, kurikulum je organiziran po domenama, a temelji se na definiranju odgojno-obrazovnih ishoda usmjerenih na učenika. Kurikulum tako odgovara na zahtjev suvremenih odgojnih i obrazovnih znanosti gdje učenik preuzima središnju ulogu u procesu učenja i poučavanja.

Tri domene na temelju kojih je organiziran kurikulum nastavnoga predmeta Talijanski jezik – Komunikacijska jezična kompetencija, Međukulturna komunikacijska kompetencija i Samostalnost u ovladavanju jezikom – proizlaze iz temeljnih kompetencija, konceptualizacije jezično-komunikacijskoga područja i svrhe samoga predmeta. Domene su polazišta odgojno-obrazovnih ishoda koji jasno iskazuju što učenici znaju, mogu učiniti te koje stavove razvijaju u određenoj godini učenja, a formulirani su u skladu s učenikovim razvojnim obilježjima čime se učenicima osigurava kontinuitet u napredovanju i uravnotežen prelazak iz razreda u razred. Određene su razine usvojenosti (ostvarenosti) svakoga ishoda kako bi učitelj znao što se od učenika očekuje te kako bi prilagodio poučavanje potrebama učenika.

Ishodi proizišli iz domene Komunikacijska jezična kompetencija usmjereni su k stjecanju znanja o stranome jeziku i ovladavanju djelatnostima za uporabu toga znanja u komunikacijskome činu; ishodi iz domene Međukulturna komunikacijska kompetencija vode k osposobljenosti za uočavanje i interpretaciju sličnosti i razlika između kultur te učinkovitu i kontekstu primjerenu komunikaciju s govornicima talijanskoga jezika što rezultira izgrađivanjem skladnih međukulturnih odnosa; ostvarivanjem ishoda iz domene Samostalnost u ovladavanju jezikom učenika se osposobljava za samostalno i kritičko korištenje različitim izvorima znanja i primjenu učinkovitih strategija učenja kao pretpostavke cjeloživotnoga učenja.

Kvalitetu realizacije novoga kurikuluma osigurava učitelj. Njemu je kurikulumom zajamčena autonomija i omogućena veća kreativnost u organizaciji cjelokupnoga procesa poučavanja koja se ogleda u slobodi izbora nastavnih sadržaja i načina poučavanja te u organizaciji vremena posvećenoga ostvarivanju pojedinoga odgojno-obrazovnoga ishoda.

Kurikulum stavlja naglasak na sigurno i poticajno – fizičko i digitalno – okružje za učenje, autonomiju učitelja i učenika, suradničko i istraživačko učenje, autentičnost u poučavanju, poticanje međukulturnih susreta, razvoj kreativnoga i kritičkoga mišljenja te multidisciplinarnost i integrirano učenje jezika i sadržaja.

U skladu s promjenama u vezi sa sustavom vrednovanja, kurikulumom se navode elementi, pristupi i načini vrednovanja te sastavnice zaključne ocjene. Vrednovanje znanja kao integralnih dijelova djelatnosti i veća zastupljenost neformalnih načina vrednovanja učeniku pomaže da razumije važnost i smislenost vrednovanja i da preuzme odgovornost za vlastito učenje. Novi načini izvješćivanja koji su usmjereni na ono što učenik može, što se od njega očekuje te što i kako treba poboljšati, učeniku omogućuju daljnje planiranje i unapređivanje procesa učenja.

Svrha učenja stranoga jezika jest razvijanje komunikacijske i socijalne kompetencije radi proširivanja kulturnih i društvenih horizonata. Kako bismo razvili komunikacijske kompetencije, potrebno je osvijestiti važnost razvoja jezičnih djelatnosti. Jezik je jedan od razlikovnih elemenata kulture te njegovo učenje pridonosi upoznavanju međukulturnih sadržaja, a time i razvoju pozitivnih stavova i tolerancije među građanima. Uspoređujući druge kulture i uočavajući različitosti i sličnosti, gradi se vlastiti kulturni identitet. Na taj način učenici putem dijaloga, rasprave i raznolikosti mišljenja razvijaju kritičko mišljenje, uče poštovati raznolikosti (druge i drukčije) i obogaćuju se učeći od drugih. Stječe se iskustvo o tome kako su jezik i kultura neodvojivi te oblikuju identitet neke zemlje.

Cilj je učenja talijanskoga jezika da zajedno s učenjem materinskoga jezika i drugih stranih jezika pridonese razvoju svih oblika pismenosti, odgovornosti za vlastito učenje te samoreguliranoga učenja. Učenje i poučavanje stranih jezika zahtijeva otvoren i fleksibilan metodički pristup temeljen na suvremenim metodama i didaktičkim spoznajama uzimajući u obzir individualne čimbenike u učenju stranoga jezika.

Mjesto nastavnoga predmeta u cjelokupnome kurikulumu

Talijanski jezik, koji pripada jezično-komunikacijskomu području kurikuluma, uči se kao strani jezik. Poučava se u svim razredima i vrstama odgoja i obrazovanja kao redovni, izborni ili fakultativni predmet. Broj nastavnih sati ovisi o razredima i vrsti programa.

Talijanski jezik je i materinski jezik pripadnika talijanske nacionalne manjine i jezik društvene sredine koji omogućuje asimilaciju i interkulturaciju u dvojezičnim područjima Republike Hrvatske.

Slika 1. Mjesto nastavnoga predmeta Talijanski jezik u cjelokupnome kurikulumu

Kratka oznaka nastavnoga predmeta Talijanski jezik je TJ. Uz oznaku predmeta dodaje se oznaka OŠ ako je riječ o odgojno-obrazovnim ishodima za razrede u osnovnoj školi, odnosno SŠ ako je riječ o odgojno-obrazovnim ishodima za razrede u srednjim školama.

B. ODGOJNO-OBRAZOVNI CILJEVI UČENJA I POUČAVANJA

1. Razvoj komunikacijske kompetencije

– razviti produktivne i receptivne jezične djelatnosti (govorenje, pisanje, slušanje i čitanje) razvijajući sposobnost učinkovite komunikacije u različitim situacijama svakodnevnoga života

– osposobiti učenike za stjecanje jezično-komunikacijske kompetencije u talijanskome jeziku pomoću koje će zadovoljiti svoje temeljne potrebe i interese u društvenim interakcijama

2. Upoznavanje kultura

– omogućiti učenicima stjecanje svijesti o različitostima i sličnostima hrvatske i talijanske kulture i jezika te pridonijeti njihovu općem osobnom i društvenom razvoju

– razviti razumijevanje, zanimanje i poštovanje kultura i jezika drugih naroda u Hrvatskoj, Europi i svijetu

– poticati na međunarodnu suradnju i razmjenu te rad na međunarodnim projektima

3. Razvoj medijske pismenosti

– pronalaziti i razumjeti različite izvore informacija, posebno informacijsko-komunikacijsku tehnologiju te se njima učinkovito koristiti u učenju i komunikaciji

– osposobiti učenike za procjenjivanje pouzdanosti i korisnosti informacija za proučavanje određene teme

4. Poticanje cjeloživotnoga učenja

– pripremiti učenike za život u međunarodnome, višekulturnome i višejezičnom okruženju

– poticati učenike na nastavak učenja talijanskoga jezika te pridonijeti povećanju mogućnosti daljnjega rada, obrazovanja i provođenja slobodnoga vremena

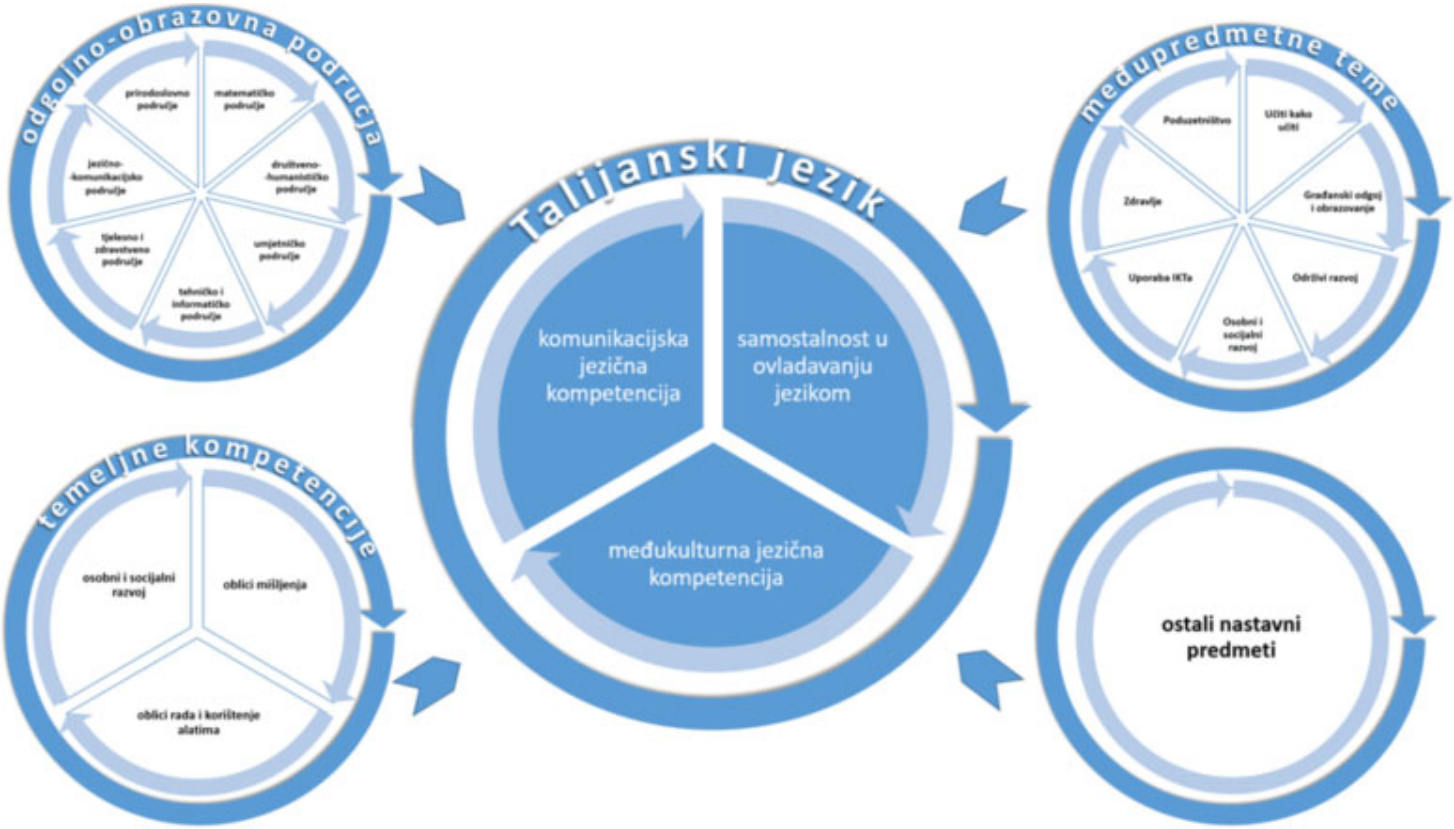
5. Poticanje odgovornosti za vlastito učenje

– osposobiti učenike za preuzimanje odgovornosti za vlastito učenje i napredak

– poticati učenike na samostalan rad i samoprocjenu tijekom procesa učenja, tj. na samoregulirano učenje

C. STRUKTURA – DOMENE PREDMETNOGA KURIKULUMA

Tri su domene predmetnoga kurikuluma talijanskoga kao stranoga jezika: Komunikacijska jezična kompetencija, Međukulturna komunikacijska kompetencija i Samostalnost u ovladavanju jezikom. Navedene domene proizlaze iz temeljnih kompetencija, konceptualizacije jezično-komunikacijskoga područja i svrhe predmeta Talijanski jezik. Njihova neodvojivost proizlazi iz međuovisnosti talijanskoga jezika i kulture te samostalnosti u učenju kao preduvjeta za cjeloživotni razvoj komunikacijske i međukulturne kompetencije. Sve tri domene čine uravnoteženu strukturu predmetnoga kurikuluma nastavnoga predmeta i polazište su odgojno-obrazovnih ishoda za sve razrede unutar predmeta Talijanski jezik.

Slika 2. Grafički prikaz organizacije kurikuluma nastavnoga predmeta Talijanski jezik u svim godinama učenja.

Komunikacijska jezična kompetencija

Komunikacijska jezična kompetencija podrazumijeva učinkovito služenje vlastitim jezičnim repertoarom u skladu s kontekstom i svrhom komunikacijske situacije. Preduvjet za takvu komunikaciju jest sposobnost razumijevanja te sposobnost usmene i pisane razmjene informacija, ideja, misli, osjećaja, stavova i vrijednosti u skladu s različitim kulturnim i društvenim kontekstima.

Odgojno-obrazovni ishodi proizišli iz domene Komunikacijska jezična kompetencija temelje se na stjecanju znanja o specifičnostima talijanskoga jezika (vokabular i gramatika; stilovi i registri govorenoga i pisanoga stranoga jezika; obilježja verbalne i neverbalne interakcije) i na ovladavanju vještinama upotrebe jezičnoga znanja u komunikacijskome činu (sposobnost slušanja i razumijevanja govorenih poruka; sposobnost govorenja; sposobnost započinjanja, održavanja i okončanja razgovora; sposobnost čitanja, razumijevanja i pisanja tekstova; sposobnost posredovanja).

Razvojem komunikacijske jezične kompetencije, kao procesa izražavanja vlastitoga identiteta i razumijevanja identiteta sugovornika, potiče se socijalizacija i cjelokupan razvoj svestrane stvaralačke ličnosti učenika. Stjecanjem navedene kompetencije, kod učenika se potiče razvoj metajezičnih i metakognitivnih sposobnosti, intelektualna znatiželja, kreativnost i interes za učenje jezika.

Jezično posredovanje (jezična medijacija) složena je jezična djelatnost koja uključuje istovremeno ili naizmjenično jezično primanje (recepciju) i proizvodnju (produkciju). Dok u usmenome jezičnome posredovanju treća osoba omogućuje sporazumijevanje drugih dviju ili više osoba koje ne govore isti jezik, u pismenome ili kombiniranome jezičnome posredovanju treća osoba – za ine osobe koje ne razumiju polazni jezik – sažima više pisanih ili govorenih tekstova ili ih prevodi u skladu s kulturološkim obilježjima zemlje cilja.

Međukulturna komunikacijska kompetencija

Život u višejezičnome i višekulturnome svijetu obvezuje obrazovne sustave na uključivanje razvoja međukulturnosti u program nastave talijanskoga jezika na svim razinama i u svim vrstama obrazovanja kako bi se naglasila važnost razvoja učenikove svijesti o sebi kao pojedincu i društvenome biću zainteresiranome za upoznavanje i učenje o različitosti.

Međukulturna komunikacijska kompetencija podrazumijeva razumijevanje i komuniciranje među govornicima talijanskoga jezika različitoga kulturnoga podrijetla. Ostvarivanjem odgojno-obrazovnih ishoda unutar ove domene učenik postaje međukulturno kompetentan, što znači da je:

– sposoban razmotriti i usporediti sličnosti i razlike između kultura i jezika

– empatičan, prilagodljiv i otvoren za razumijevanje, prihvaćanje i poštivanje govornika talijanskoga jezika i njihove kulture

– sposoban učinkovito i kontekstu primjereno komunicirati s izvornim i neizvornim govornicima talijanskoga jezika što rezultira uzajamnim zadovoljstvom sugovornika različitih kulturnih identiteta i izgrađivanjem skladnih međukulturnih odnosa.

U konačnici, razvoj međukulturne komunikacijske kompetencije pomaže učeniku da odbaci predrasude i osnažuje ga u sprečavanju diskriminacije i u nenasilnome rješavanju sukoba te pridonosi razumijevanju, proširivanju i produbljivanju učenikova pogleda na svijet što mu omogućuje uspješno sudjelovanje u užoj i široj zajednici, u stvarnome i digitalnome okruženju te povećava mogućnosti za mobilnost i zapošljavanje.

Samostalnost u ovladavanju jezikom

Učenikovo preuzimanje odgovornosti za učenje jezika ključ je uspješnoga ovladavanja komunikacijskom kompetencijom i preduvjet je za cjeloživotni razvoj, kako za talijanski jezik, tako i za druge strane jezike, pa i za materinski jezik.

Stoga se odgojno-obrazovnim ishodima proizašlima iz domene Samostalnost u ovladavanju jezikom naglašava učenikov afektivni i kognitivni razvoj te njegova uloga u procesu učenja jezika koja obuhvaća:

– sposobnost svjesne, fleksibilne i učinkovite primjene strategija učenja i korištenja jezika koje učeniku pomažu unaprijediti ovladavanje talijanskim jezikom

– razvoj medijske pismenosti te komunikacijskih i prezentacijskih vještina.

Samostalan učenik planira, organizira, prati i vrednuje svoje učenje, razvija motivaciju i ustrajan je i pozitivan u učenju i radu što mu omogućuje uspješno ostvarivanje ciljeva i zadovoljavanje potreba. Samostalan učenik informacije pronalazi, odabire, vrednuje te se njima učinkovito služi na temelju različitih izvora i medija te stalno unapređuje svoje komunikacijske i prezentacijske vještine. Preuzimanjem aktivne uloge u procesu učenja učenik razvija samopouzdanje i samopoštovanje te stvara temelje za cjeloživotno učenje.

D. ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHODI, SADRŽAJI I RAZINE USVOJENOSTI PO RAZREDIMA I DOMENAMA

Domene Komunikacijska jezična kompetencija, Međukulturna komunikacijska kompetencija i Samostalnost u ovladavanju jezikom sastavni su dijelovi kurikuluma nastavnoga predmeta Talijanski jezik i čine jedinstvenu i nedjeljivu cjelinu čiji se odgojno-obrazovni ishodi međusobno prožimaju i nadopunjuju. U svakoj se domeni uz odgojno-obrazovne ishode navodi i razrada ishoda. Ishodi se kumulativno razvijaju po razredima: viši razredi uključuju i ishode prethodnih razreda. Kurikulumom predložena razrada ishoda nije iscrpna te je učitelj nadopunjuje sukladno sposobnostima, potrebama i interesima svojih učenika. U svim je domenama i razredima razrada ishoda primjerena dobi učenika.

Za svaki odgojno-obrazovni ishod određen je pokazatelj razine usvojenosti »dobar« koja služi za procjenu ostvarenosti i razumijevanja dubine i širine pojedinoga ishoda na kraju razreda. Odgojno-obrazovni ishodi, razrada ishoda, sadržaji, preporuke te razina usvojenosti »dobar« određenoga odgojno-obrazovnog ishoda na kraju razreda nalaze se u predmetnom kurikulumu, a ostale razine usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda (zadovoljavajuća, vrlo dobra i iznimna) navode se u metodičkim priručnicima pojedinoga predmetnoga kurikuluma.

Razine usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda ne predstavljaju školske ocjene, već se njima određuje opseg i dubina znanja, stupanj razvijenosti vještina i usvojenosti stavova.

Ishodi domene Komunikacijska jezična kompetencija podijeljeni su prema receptivnim i produktivnim jezičnim djelatnostima, a razvojnost od nižih k višim razredima ostvaruje se povećavanjem složenosti i dužine tekstova koje učenik razumije i proizvodi. Tekst podrazumijeva sve proizvode jezične uporabe – govoreni, pisani, vizualni i multimodalni. Multimodalni tekstovi kombiniraju jezik s drugim sustavima komuniciranja kao što su tiskani ili digitalni tekst, vizualna pomagala te zvučna ili govorena riječ.

Ovisno o godini učenja i poučavanja jezika, tekstovi se razlikuju po dužini i složenosti. Broj riječi koji definira dužinu teksta razlikuje se u receptivnim i produktivnim djelatnostima.